

TINTA INVISIBLE

El Roto: l'autòpsia de la realitat

DANIEL BOADA

La primera sensació que un té a l'accedir als dibuixos d'El Roto no és agradable. Lluny del que es podria esperar, els seus plantejaments no s'assemblen als acudits de la premsa dels humoristes convencionals. Si molts dels humoristes gràfics als quals estem acostumats es limiten a fer una lectura de la realitat i passar-la pel filtre de les posicions anomenades *progressistes* per fer-ne una re-interpretació, El Roto va molt més enllà, involucrant-nos fins al fons de les qüestions. L'autor ens proposa un descens als inferns de la consciència de cadascú. Amb els seus plantejaments ja no ens serveixen consignes fàcils o posicions estètiques més o menys de moda. Els seus dibuixos ens sacsegen fins a la medul·la sense que ens serveixin de coartada dos o tres eslògans ben apresos.

El Roto fa una autòpsia de la realitat, la dissectiona fins a les últimes conseqüències. Aprofundeix en els racons més amagats per trobar les causes reals de les injustícies, de les contradiccions de la nostra societat. Encara que no li agradi el que hi troba. Encara que ens molesti el que hi podem trobar.

Un dels seus personatges, per exemple, afirma: "Quan algú em parla de possibles enemics... sé que l'enemic és ell". I un altre: "L'anomenem opinió, però tant sols és l'eco".

Cadascun dels plantejaments d'El Roto és un impacte gràfic profund. Ens recorda que davant les imperfeccions socials no n'hi ha prou amb posicions estètiques, que fa falta a més una coherència el cost de la qual no sempre estem disposats a assumir.

José Luis Pardo, en el magnífic pròleg al llibre *El Roto, el libro de los desordenes* (Mondadori, 2003), molt encertadament titulat *Maldita la gracia*, es pregunta: "¿Per què el lector té la sensació que fins i tot en els casos en què es provoca el riure aquest ens ennuega i s'estrangula en els mateixos músculs dels quals surt?".

És clar que a ningú li agrada que li destaquin els defectes, els punts febles

UN DELS MISSATGES D'EL ROTO QUE APAREIXEN A LA PREMSA DIÀRIA

que tots tenim. No és agradable que et posin en evidència i airegin les teves contradiccions, les incoherències amagades darrere una posició fàcil i socialment reconeguda que ens permet tranquil·litzar la consciència. La seguretat que ens permet tenir clars els culpables de tots els mals, sempre aliens a nosaltres mateixos, no ens serveix a l'enfrontar-nos amb el punt de vista d'aquest autor. És, si de cas, el d'El Roto, un humor negre que desemmascara la realitat fins a fer-la inaguantable.

Pardo afegeix: "¿És aquest el món en el qual vivim? ¿O es tracta d'un món deliberadament pitjor que el nostre, d'una manera de mostrar-nos el pitjor de nosaltres mateixos fins a fer-ho ridícul per produir així una catarsi que s'expressa sota la forma d'aquest riure difícil de suscitar?". En efecte, no es pot

riure gaire dels *acudits* d'El Roto. Acostumats a un humor gràfic que sovint ens diu el que volem sentir i presenta el poder com un antagonista lluny de nosaltres que cal ridiculitzar per omplir-nos de raó, El Roto ataca les essències de la condició humana i aquí no se salva ningú. Ens inquieta i en molts casos ens fereix fins a fer-nos passar la pàgina. No ens hi detindrem gaire, en els seus plantejaments, perquè tot trontolla, res és segur, cap posicionament ideològic és senzill o innocent.

Ja al principi dels anys 70, amb la firma d'OPS, ens presentava aquest autor un món d'allò més inquietant a les pàgines de la mítica revista *Hermano Lobo*, allunyant-se de l'humorisme políticament militant. Sempre coherent, ens vigila des de la seva pàgina, disposat a recordar-nos que ningú no està lliure

de culpa, que no hi ha un culpable únic. El Roto dibuixa un món de retolador mig gastat, de personatges deformes que ens assetgen amagats en l'ombra, sempre disposats a acusar-nos i a demanar-nos explicacions.

En el seu anterior recull, *El fogonero del Titanic* (Temas de hoy, 1999), Antonio Muñoz Molina ens exposava: "El Roto sembla que viu en un altre món, però de seguida resulta evident que viu en aquest més que la majoria de nosaltres, i el retrata dia a dia en una instantània ferotge d'un dibuix que moltes vegades ni tan sols porta l'acompanyament d'una línia laconica".

És aquest l'horror de la proposta d'El Roto: la terrible quotidianitat. La hipocresia social no té cabuda en el seu món, que és el nostre.

El que és segur és que no ens quedarem indiferents al trobar-nos amb els dibuixos d'aquest autor. Seguirem endavant, esclar, però tocats, desemmascarats i amb una mica menys de seguretat. Després de trobar-nos amb El Roto ho sabem: res no és tan clar com ens agradaria. Ningú no té la raó absoluta. El poder, per descomptat, però nosaltres, tampoc.

Ara cal continuar, fins que ens tornem a trobar amb El Roto, fins que ens torni a recordar com és en realitat el món en què vivim. El món que anem fent. Ell s'atreveix a cridar que l'emperador va nu. De vegades, però, i això és el més inquietant, nosaltres també som els emperadors.

PARLEM-NE

A mitjans d'aquest mes van passar una setmana a Catalunya deu professors i més de trenta alumnes suecs de l'anomenada Escola Nacional per a la Formació d'Investigadors en Llengües Romàniques. Aquestes llengües són castellà, francès, italià i portuguès. Es tracta d'un programa de quatre anys a temps complet, promogut per les universitats d'Estocolm, Mälardalen, Växjö i Karlstad. Aquesta setmana era la culminació d'una etapa de l'Escola: els alumnes hi van presentar i defensar davant de tot el col·lectiu esmentat els treballs que havien realitzat per equips durant el curs.

Són estudis comparatius sobre aquestes llengües i escrits també en aquestes llengües. Els temes, els índexs i la metodologia són allixonadors. Observin: "Étude comparative et typologique de cinq versions de l'Évangile selon Matthieu, chap. 27" (fr., it. i cast.), "Pir meu cori alligrari di Stefano Protonotario. Rasoconto storico-letterario ed analisi linguistica" (text del segle XIII), "Stare, *essere et sedere dans les langues romanes: évolution, formes et fonctions" (fr., it., port.

Romanistes suecs

JOAN SOLÀ

i cast.), "I costrutti impersonali in italiano, in spagnolo e in francese", "Futur et conditionnel dans les langues romanes. Emploi temporel et modal" (port., cast., fr., it.), "Conectores aditivos en cuatro lenguas romances" (cast., català, port. i it.), "Os pronomes clíticos nas línguas romanas. Um estudio diacrónico" (fr., it., cast., port.). Tradicionalment sabíem que els grans romanistes eren alemanys o de llengua alemanya. Ara es col·loquen a la primera línia els suecs amb aquesta iniciativa.

Ens preguntem per què no hi ha el català com a matèria del programa (ja han vist que s'inclou, però, en un dels estudis), sobretot ara que tenim un excel·lent diccionari suec-català i català-suec fet pel professor Dan Nosell. Es deu tractar, simplement, d'aquelles rutines

lamentables que lliguen les llengües a l'economia i als Estats. La trobada que els dic s'havia de fer a Itàlia o a França. Però els professors d'Estocolm Lars Fant i Johan Falk van intentar que es fes a Catalunya: una manera d'esmenar aquest buit i d'intentar engrescar el col·lectiu en la nostra llengua, que potser podria incorporar-se al programa en un futur... La Institució Ramon Llull els va donar suport immediatament i la iniciativa va arribar a bon port, només amb dos detalls lamentables. El primer, que l'actual situació política i administrativa de l'entitat no va permetre de donar-los l'empenta econòmica que tenia la intenció de donar-los. Des d'aquí demano i reivindico públicament que s'intenti remeiar aquest problema el dia que sigui possible. No podem perme-

tre'ns l'atzagaiada de deixar a l'estacada un col·lectiu de primeríssima categoria internacional, que pot fer tant i tant per una llengua que la Institució Ramon Llull té la missió de promoure fora del nostre territori.

El segon detall lamentable i vergonyós és que els mitjans de comunicació no se'n van fer cap ressò, malgrat que la dita Institució va informar-ne adequadament. De manera que ens trobem amb la incompreensible i escandalosa paradoxa que lluitem de mil maneres per fer tirar endavant aquesta llengua, amb grans inversions de vegades en detalls de cap transcendència; ens neguem per presentar amb pompa innumbrables llibres menors, per regalar el facsimil d'una obra antiga que no es llegirà ningú; i podem ignorar olímpicament una iniciativa com aquesta, moderna, robusta i de conseqüències incalculables. A la trobada van ser invitats a fer-hi conferències altres professors d'Àustria, Suïssa, Itàlia, Noruega i Barcelona, i em consta que es van endur una prou bona impressió del nostre país i de la seva llengua, a desgrat de tot.